

1984/85:20

Måndagen den 5 november em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

15 § Svar på interpellationerna 1984/85:12, 36 och 51 om flyktingpolitiken (forts. från prot. 19)

Anf. 60 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet Anita Gradin för svaret på min interpellation.

Inledningsvis vill jag gärna instämma i de övergripande värderingar som kom till uttryck i den avslutande delen av statsrådets anförande. Vi kan konstatera att det råder enighet om att Sverige skall ta sin del av det internationella ansvaret genom att ge skydd åt människor som är i behov av en fristad. Vad jag förstår syftar statsrådet Gradin i detta sammanhang på våra åtaganden enligt Genève-konventionen. Vi är således överens om att flyktingpolitiken skall stå i överensstämmelse med dessa. Detta synsätt slogs också fast i det nya handlingsprogram som antogs av den moderata partistämman i förra veckan.

Statsrådet Gradin säger vidare att en ökad folklig förankring av flykting- och invandrarpolitiken kan bidra till att motverka tendenser till rasism och främlingshat. Information, utbildning och upplysning i syfte att öka förståelsen för flyktingar och andra invandrare är viktiga insatser. En bestämd vakthållning kring demokratiska värden och värnandet av en fast flyktingpolitik bidrar också till att minska riskerna för en sådan utveckling i vårt eget land. Fru talman, jag kan, även i vad gäller dessa principiella deklarationer, ge min fulla anslutning till vad statsrådet har anfört. Vi är överens om allt detta.

Den senaste tidens ström av asylsökande från Mellanöstern, främst libaneser och palestinier, har emellertid ställt invandrings- och flyktingpolitiken på sin spets. Tyvärr har det också förekommit inslag av rasism i form av trakasserier mot dessa asylsökande. Rökbomber har kastats mot en flyktingförläggning. Det är djupt beklagligt och måste hårt fördömas. Jag tar med

största skärpa bestämt avstånd från allt sådant agerande!

Emellertid har stor skada redan skett genom den ryckighet som präglat de senaste årens flyktingpolitik. Människor har bibringats uppfattningen att det är fritt fram att komma till Sverige, och resan hit har i vissa fall skett under rent bedrägliga former med förfalskade pass och med s. k. organiserad hjälp. Skrupelfria personer har helt enkelt tjänat stora pengar på att "hjälpa" asylsökande till Sverige.

En uppstramning är alltså nödvändig. Men det betyder definitivt inte att Sverige skulle springa ifrån något ansvar för nödlidande och förföljda människor i olika drabbade länder. En konsekvent och fast politik är i stället på sikt ägnat att ge verklig hjälp åt människor som måste komma ifrån terror, förföljelser och dödshot – enligt den internationella klassifikationen, som en gång fastställdes i Genève-konventionen.

Den s. k. illegala invandringen till Sverige har, som invandrarverkets chef uttryckt det i en tidningsintervju, inte bara fått en omfattning som är bekymmersam utan framför allt "är det oacceptabelt att en så stor del av dem som kommer hit är människor som lurar sig hit". Så borde inte svensk flyktingpolitik få fungera, menade verkschefen. Jag kan tveklöst instämma i den bedömningen.

Den s. k. generositet som följde efter det uppmärksammade fall för något år sedan då en iransk flerbarnsmor beviljades inresevisum till Sverige, där det blev väl känt att det fanns penningstarka krafter bakom kvinnan, har lett till att det anses finnas större möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige än i de flesta andra länder. "Det fungerade som en signal till dem som redan bor här i landet och som vill hjälpa andra hit", påpekade invandrarverkets chef.

Sverige är ett litet land med stora ekonomiska problem. Statsskulden var den sista augusti 514 miljarder kronor, varav 131 miljarder kronor i form av utlandslån. Enligt rikrevisionsverkets senaste budgetprognos ökar räntorna på statsskulden med 7,8 miljarder mer än vad regeringen räknat med i sitt budgetförslag. Underskottet i statsbudgeten blir därmed ca 70 miljarder kronor! I ljuset av bl. a. dessa siffror är det uppenbart att vi icke kan garantera oförändrade resurser i fråga om mottagande av flyktingar, om vi har ambitionen att ta emot och ta hand om dem på allra bästa sätt. Regeringen har ännu inte signalerat någon sänkt ambitionsnivå i vad gäller resurser för mottagande, och jag förmodar att inriktningen därvidlag ligger fast. Frågan gäller inte enbart hur generös vår invandringspolitik är – utan fastmer hur human den är. Att flyktingar tvingas resa tur och retur till Sverige är inte ett tecken på vare sig generositet eller humanitet. Med den uppläggning som kännetecknar den nuvarande invandringspolitiken tvingas sannolikt den socialdemokratiska regeringen till ännu fler tvära kast i sitt handlande än det vi alldeles nyss har bevittnat.

Asylreglerna är så utformade att hundratals miljoner människor, såsom världen nu ser ut, kan återropa skäl för att få stanna i Sverige. Vi kommer därför under de närmaste åren att få se nya invandringsströmmar av samma slag som den syrianska.

På senare tid har 25 000–40 000 personer invandrat per år och omkring

20 000 utvandrat per år. De ackumulerade effekterna härav medför en betydande balansförskjutning, vilket aktualiserar frågan om vad detta kan innebära socialt och kulturellt på lång sikt med de kvarliggande balansproblemen i vår ekonomi. I relation till vår befolkningsmängd kan man således tala om massiva invandringsvolymmer.

Under den stora invandringsvågen i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet utgjorde nordborna ca två tredjedelar av invandrarna. År 1983 var det i stället icke-nordbor som utgjorde två tredjedelar. Bland icke-nordborna har andelen från utomeuropeiska länder ökat. Många av de senare har en bristfällig skolgång och/eller yrkeserfarenhet som inte är gångbar i Sverige. De kräver därför generellt väsentligt större resurser i fråga om utbildning och omskolning innan de kan komma ut i det svenska arbetslivet. Vi måste således räkna med betydligt större kostnader för dagens flykting- och invandringspolitik än vad som tidigare varit fallet.

Fru talman! Den viktigaste uppgiften för svensk flyktingpolitik måste vara att genom internationella organ bistå flyktingar i de länder där de befinner sig, oftast i närheten av sitt hemland.

Sverige skall därför aktivt delta i det internationella samarbetet och fortsätta att ge bistånd och stöd till FN och dess fackorgan samt frivilliga organisationer. Sverige skall också, som jag redan påpekat, fullt ut leva upp till sina internationella förpliktelser att även ta emot och ta hand om flyktingar.

Händelsutvecklingen under den senaste tiden visar dess värre att de flyktingar som bäst behöver den svenska hjälpen utgör en allt mindre andel av dem som tas emot.

Bristen på fasthet och konsekvens i invandringspolitiken har medfört ett dramatiskt ökat tryck på Sverige. I ett kärvat ekonomiskt läge är det nödvändigt att mera strikt – än vad som varit fallet på senare tid – reglera invandringen av andra hjälpbehövande än konventionsflyktingar, detta för att våra resurser skall kunna koncentreras till dem som behöver den svenska hjälpen bäst.

Mot den här bakgrunden nödgades regeringen upphäva det årlånga verkställighetsstoppet för utvisning av libaneser. Många av de berörda flyktingarna har – bl. a. till följd av den otillräckliga informationen – invaggats i tron att bara man kommit till Sverige, så får man tillåtelse att stanna här. Dessutom har rykten cirkulerat om fri invandring till Sverige.

Svensk flyktingpolitik kan inte tillåtas innebära att asyl ges till människor som kan köpa sig till Sverige. Smartness får aldrig avgöra vilka som får stanna i Sverige – då får de mest ömmande flyktingfallen aldrig en chans.

Den nuvarande flyktingpolitiken framstår i det långa perspektivet som både inkonsekvent och orättvis. Bristen på klara besked om vad som gäller från tid till annan är påtaglig, vilket har sin grund i en oklar lagstiftning. I kombination med ett ineffektivt och missriktat u-landsbistånd, blir inte de samlade resurserna för stöd till hjälpbehövande i andra länder utnyttjade på det sätt som från humana utgångspunkter är mest önskvärt.

Flera skäl talar därför för att den nuvarande politiken måste omprövas.

Svensk flykting- och biståndspolitik måste bedrivas långsiktigt och med fasthet och konsekvens.

Sverige skall framför allt föra en *human* flyktingpolitik. 3 § utlänningslagen, som reglerar skyddet för flyktingar, ger varje person som är förföljd i sitt hemland på grund av ras, religion eller politisk uppfattning en ovillkorlig rätt att bosätta sig i Sverige.

De flesta flyktingar beviljas numera uppehållstillstånd i Sverige enligt 6 § utlänningslagen, varvid "flyktingliknande skäl" kan åberopas. Denna paragraf, alltså 6 §, bör enligt min mening tas bort. Paragrafen har från början varit olyckligt formulerad. Den borde ha ändrats redan tidigare, t. ex. i enlighet med utlänningslagkommitténs enhälliga förslag, för att tydligare klargöra att tillåtelse till bosättning enligt denna paragraf inte är en rättighet på samma sätt som för konventionsflyktingar enligt 3 § utlänningslagen.

I riksdagsbeslutet i juni 1984 förordas att det skall ske "återkommande bedömningar av Sveriges möjligheter att ta emot personer med flyktingliknande skäl". Det är, fru talman, endast genom att ge en ny innebörd åt 6 § utlänningslagen som detta förfarande kan anses motsvara vad lagen säger. Att på detta sätt ändra en lagparagrafs innebörd utan att ändra dess lydelse är inte tillfredsställande. I stället skall man tillämpa 3 § utlänningslagen mer generöst inom de ramar som anges i flyktingkonventionen. Fortfarande bör det dock finnas möjlighet för dem som faller utanför tillämpningen enligt 3 § att få uppehållstillstånd genom en bestämmelse i utlänningsförordningen, då enligt 31 §. Av denna bestämmelse bör därför framgå att uppehållstillstånd får beviljas om det är motiverat av politisk-humanitära skäl.

Rörande principen om första asylland måste betonas vikten av att inte göra långtgående avsteg från denna princip. De undantag som medges bör vara klart definierade, så att det inte skapas oklara situationer som alltför lätt kan missbrukas.

En flykting upplever sin situation helt annorlunda än andra invandrare. Flyktingen kan oftast ej återvända till sitt hemland. Det är därför speciellt viktigt att mottagandet av flyktingar sker med särskilda åtgärder från det allmännas sida. Det är lika viktigt att enskilda flyktingar får samma möjligheter och hjälp till anpassning och utbildning som kollektivt överförda grupper. Mottagandet av flyktingar är en statlig angelägenhet. Staten måste därför stå för de kostnader som åsamkas kommunerna vid mottagandet av flyktingar.

Det är angeläget att flyktingar med kvalificerad utbildning bereds adekvat arbete inom sitt eget yrkesområde även om de till en början, på grund av språksvårigheter och bristande kunskaper om det svenska samhället, måste acceptera ett arbete som inte svarar mot deras utbildning. UHÅ måste t. ex. fortsätta kartläggningen av utländska examina samt upprätta planer för fyllnadsutbildning.

Många flyktingar anses av sina tidigare hemländer vara medborgare där, även sedan de erhållit svenskt medborgarskap. Flyktingen har dock ofta ett berättigat intresse av att det tidigare medborgarskapet upphör vid erhållandet av svenskt medborgarskap. Sverige måste aktivt i bilaterala förhandling-

ar med berörda stater och i internationella organ verka för att flyktingar blir av med ett tidigare, icke önskvärt, medborgarskap.

Fru talman! För medborgare i utomnordiska länder måste invandringen vara reglerad. Dimensioneringen måste anpassas till våra resurser för mottagande. Därav följer att mottagande av andra än konventionsflyktingar måste begränsas efter den verklighet som vår ekonomi och vår arbetsmarknad formar för att den svenska hjälpen skall kunna koncentreras till dem som bäst behöver den.

Jag har därför ställt följande två frågor i min interpellation till statsrådet Gradin:

1. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att försäkra sig om att vårt bistånd i ökad utsträckning ges till de flyktingar som bäst behöver den svenska hjälpen?
2. Är regeringen beredd att föreslå ändringar i utlänningslagstiftningen med syfte att skapa ökad säkerhet i invandringspolitikens tillämpning?

Det är mycket otillfredsställande att statsrådet glider undan den första frågan. Det är inget svar när statsrådet säger att "flyktingbistånd intar en framskjuten plats i svensk biståndspolitik". Jag har i interpellationen gjort gällande att flyktingpolitiken, i kombination med ett ineffektivt och missriktat u-landsbistånd, inte leder till att de samlade resurserna för stöd till hjälpbehövande i andra länder blir utnyttjade på det sätt som från humana utgångspunkter är mest önskvärt.

Jag måste därför ännu en gång ställa frågan: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att försäkra sig om att vårt bistånd i ökad utsträckning ges till de flyktingar som bäst behöver den svenska hjälpen?

När det däremot gäller den andra frågan har jag fått ett klart svar. Regeringen är *inte* beredd att föreslå några ändringar i utlänningslagstiftningen. Jag beklagar detta ställningstagande. En ändring skulle utomlands ha uppfattats som en klar markering till förmån för en behövlig precisering av flyktingpolitikens inriktning.

Får jag då ställa följdfrågan: Betyder det beskedet att regeringen inte heller vill medverka till en harmonisering av den berörda lagstiftningen i de nordiska länderna med syfte att uppnå en mer samstämmig inriktning av de nordiska ländernas invandrings- och flyktingpolitik, vilket enligt min mening skulle kunna utgöra ett viktigt steg mot den ökade internationella samverkan som statsrådet pläderade för i sitt anförande?

Anf. 61 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag tackar invandrarministern för svaret på mina frågor. I det gemensamma svaret finns emellertid en rad påståenden som gör mig förbryllad och måste kommenteras.

Invandrarministern säger i svaret att en "angelägen uppgift är att motverka yttringar av fördomar, diskriminering och rasism i vårt land". "Det är viktigt att saklig information sprids om flyktingpolitiken och våra asylregler." Hur förhåller det sig nu med det här?

Fru talman! I samband med den senaste tidens tillströmning av asylsökande från framför allt Pakistan och Libanon har det i Sverige startats en debatt om den svenska flyktingpolitiken som är helt verklighetsfrämmande, onyanserad och i längden mycket farlig.

Genom massmedias aktiva medverkan har hos den svenska allmänheten skapats uppfattningen att landet befinner sig inför en förestående invasion av horder av mer eller mindre suspekta utlänningar, som väntar utanför landets gränser, färdiga att kasta sig över vårt välstånd. De väntar startklara att översvämma landet för att livnära sig på vårt socialförsäkringssystem och ta ifrån oss de starkt minskande arbetstillfällena.

Massmedias mer eller mindre sensationsinriktade skrivelser ackompanjerades av högljudda och populistiska uttalanden från olika landshövdingar, som ytterligare spred uppfattningen att det var fråga om en okontrollerad massinvandring, som satt utlänningslagstiftningen helt ur spel och skapat en kaotisk situation i landet.

Landshövdingen i Gävleborgs län, Hans Hagnell, socialdemokrat, motsatte sig AMS begäran att få öppna en flyktingförläggning i hans län med motiveringen att det redan finns 15 000 arbetslösa i länet och att han inte i första hand tänkte på de 150 pakistanare som skulle vistas i förläggningen utan på de 4,5 miljoner som tillhör samma sekt och som fortfarande finns i Pakistan.

Liknande budskap framkom genom massmedias nyhetsförmedling och rubriksättning, t. ex. "Stoppa den okontrollerade invandringen" och "Ytterligare 30 libaneser sökte politisk asyl i dag – det finns flera tusen med samma bakgrund i Libanon".

Landshövdingen i Malmöhus län, också socialdemokrat, gick ut i massmedia och sade: Nu kan vi inte ta emot fler asylsökande i vårt län. Vi har inte resurser till det. Här kan man inom parentes säga att länsstyrelsen i samma län hade utarbetat beredskapsplaner för att ta emot 100 000 flyktingar i samband med händelserna i Polen. Men nu hade man alltså, enligt den socialdemokratiske landshövdingen i länet, inga möjligheter att ta emot fler asylsökande.

Jag frågar mig: Vad beror detta på? Vad är orsaken till att regeringen har dröjt så länge med att fatta viktiga beslut på detta område, både i vad gäller asylsökande som tillhör ahmadiasekten och i vad gäller upphävande av tidigare beslut om flyktingarna från Libanon? Propäcer om Libanonflyktingarna kom från invandrarverket redan i somras. Verket påpekade för regeringen nödvändigheten av att man upphävde tidigare beslut om förbud mot att skicka tillbaka folk till Libanon.

Hur kunde en så onyanserad debatt uppkomma och få en sådan spridning? Vad är orsaken till att ansvariga politiker, exempelvis landshövdingen i Gävleborgs län, kan komma med så felaktiga och vilseledande påståenden? Har invandrarministern underlåtit att informera landshövdingen och partikamraten Hagnell om

- att det finns en invandringslagstiftning här i landet
- att regeringen och myndigheterna enligt 6 § i denna lagstiftning vilken

- sekund som helst kan stoppa en fortsatt B-flyktinginvandring med hänvisning till bristande resurser
- att ett ökat antal asylsökande inte är detsamma som en okontrollerad invandring
  - att de personer som kommit till Sverige inte har gjort något annat "fel" än att de har kommit hit och frågat om de får lov att stanna i landet eller inte?

Det kan hända att det finns 4,5 miljoner ahmadiapakistanare i Pakistan och flera tusen libaneser i Libanon som hypotetiskt skulle kunna söka sig till Sverige, men samtidigt finns det 500 miljoner människor i världen som skulle kunna göra det – och de har funnits länge. Men någon sådan flyktinginvasion har det inte blivit hittills, därför att vi har en lagstiftning som fungerar för det som den är avsedd för.

Har invandrarministern underlåtit att informera sina partikamrater om att flyktingpolitiken bör bygga på principen om internationell solidaritet, som har varit och är en grundprincip för arbetarrörelsen?

Fru talman! I det kvarter där jag växte upp fanns det tre familjer som gömde judar undan nazisterna under andra världskriget. Där, liksom här i Sverige, fanns det partikamrater till mig som, med risk för eget liv, åkte till Nazityskland för att rädda folk undan nazisterna. Jag fick på min hemort lära mig att internationell solidaritet inte är någon arbetsmarknadsfråga. Inte heller är det en fråga om välgörenhet, som går ut på att dela ut smulorna från den rike mannens bord om och när det blir något över.

Internationell solidaritet i bemärkelsen solidaritet arbetarklassen i olika länder emellan är en nödvändig förutsättning för att vi skall kunna angripa gemensamma problem. Arbetslösheten är ett sådant problem.

Invandrarministerns partikamrater har ersatt principen om internationell solidaritet med principen om internationell konkurrens om de befintliga arbetsplatserna, där svenskarna alltid bör ha företräde.

Fru talman! Nu har den massinvasion av flyktingar, som massmedia och andra som spekulerat i utvecklingen har utmålats, återigen uteblivit. Vår utlänningslagstiftning har visat sig fungera på det sätt som var avsett. Det som är kvar är en ökad invandrarfientlighet i samhället, som sätter djupa spår i människornas relationer till varandra och i den samhällseliga utvecklingen.

Invandrarministern säger i sitt svar att diskrimineringsutredningens undersökningar visar att svenskarnas inställning till invandrare har utvecklats i positiv och tolerant riktning. Det var då det! Nu är det helt annorlunda. Invandrarministern vet mycket väl att det är så. Invandrarministern vet mycket väl att man kan bygga upp en positiv inställning till invandrarna genom åratals tålmodigt arbete, men att detta kan raseras mycket snabbt. Därför anser jag att invandrarministern, när hon nu förhoppningsvis skall informera sina partikamrater ytterligare, bör säga att det visserligen är så att alla människor i landet har rätt att säga vad de vill, men när en politiskt högt uppsatt person uttalar sig i massmedia och spelar populistisk pajas, då känner hundratusentals människor olust när de skall gå till jobbet dagen därpå. Då känner tusentals mammor oro för sina barns framtid i Sverige. Det syns nämligen på en invandrare att han är invandrare, men det syns inte på honom

om han har varit här länge eller om han tillhör den grupp av suspekta flyktingar som har invaderat landet och tagit jobben från oss eller lever på vårt socialförsäkringssystem. Alla på den spårvagn min grabb åker med ser att han är invandrare, men det syns inte på honom om han kommit hit på det sätt som beskrivs i massmedia eller om han är son till en invandrare som bott här länge.

Invandrarministern säger i sitt svar att statens invandrarverk redan nu bedriver en omfattande informationsverksamhet, som bl. a. omfattar kurser och seminarier för olika yrkesgrupper. Detta är ett dåligt skämt. Den verksamheten har invandrarverket lagt ner just i år på grund av bristfälliga resurser.

Invandrarministern säger vidare att invandrarverkets överläggningar med kommunerna har visat att det nya systemet fått ett starkt kommunalt gensvar och att beredskapen för att ta emot asylsökande och flyktingar är god. Detta är ett ännu sämre skämt, åtminstone i vad gäller invandrarverkets överläggningar med den socialdemokratiskt styrda kommunen i Göteborg. Där har flera månaders överläggningar med invandrarverket ännu inte resulterat i några överenskommelser. Göteborgs kommuns starka gensvar illustreras genom formuleringarna i kommunens beslutsunderlag. Där sägs att för en eventuell överenskommelse mellan kommunen och statens invandrarverk talar att kommunstyrelsen tidigare uttalat sig positivt i det aktuella remissvaret. Det är det första argumentet. Man menar att när man tillstyrkt förslagen tidigare, kan man inte "backa" nu.

Argument nr 2 är att schablonersättning för mottagen flykting endast kommer att utgå till kommuner som tecknat avtal. Kommunens resonemang är alltså: Tecknar vi inte avtal, får vi inga pengar.

Det tredje argumentet är att utgående ersättning bör kunna täcka kostnaderna för verksamheten.

Det fjärde argumentet är att man bedömer att flyktingar kommer till Göteborg, oavsett om man tecknar en överenskommelse eller ej. Därför är det kanske lika bra att man gör det.

Man resonerar så här: Om vi skall komma till en överenskommelse med invandrarverket, skall vi se till att det högsta antalet flyktingar som vi tar emot skall vara 450, eftersom det är det antal vi hittills har tagit emot. Om vi skall göra detta, skall det vara under förutsättning att närliggande kommuner också kommer överens med invandrarverket om detta. Dessutom bör vi passa på att aktualisera ett förslag om extra bidrag till bostadsersättning.

Detta var alltså den entusiasm och det gensvar som den socialdemokratiskt styrda Göteborgs kommun visat när det gällt att förverkliga den egna regeringens flyktingpolitik.

Nu har de socialdemokratiska kommunalpolitikerna i Göteborg ändrat sig – också kommunalpolitiker har rätt att ändra sig. Nu säger man inte längre att högsta antalet flyktingar inte bör vara mer än 450. Nu har man ihop med moderata samlingspartiet beslutat att det högsta antalet flyktingar i Göteborg bör minska från 450 till 250–300. Annars skulle det bli kravaller i Göteborg, säger man från ansvarigt socialdemokratiskt håll. Då undrar jag:

---

*Om flykting-
politiken*

Vad är det man sysslar med egentligen?

Vi sitter här i kammaren och lyssnar på moderata samlingspartiet. Vad är det ni egentligen vill med er flyktingpolitik? Ni säger rent ut: Vi vill minska flyktinginvandringen med 60 % genom att avskaffa 6 §. Vi vill strunta i invandringen från andra länder och koncentrera oss på de socialistiska länderna Polen, Sovjet osv.

Ni socialdemokrater debatterar här i kammaren och hävdar att flyktingpolitiken bör vara generös och human. Den bör stå fast oavsett förändringar i vår omvärld. Sedan kommer era partikamrater på kommunal nivå i samarbete med just moderaterna och minskar antalet flyktingar som skall få komma till kommunen från 450 till 300.

Vi har det land som har den högsta levnadsstandarden i världen. Vi har det land som har den högsta levnadsnivån per invånare. Vi har det land som har en genuin tradition i vad gäller de demokratiska fri- och rättigheterna. Vi har det land där arbetarrörelsen har en mycket stark förankring och tradition, som bl. a. bygger på internationell solidaritet. Vårt lands regering, som är socialdemokratisk, och dess invandrarminister säger i kammaren att vår flyktingpolitik bör bygga på de principerna. Så kommer hennes partikamrater i landets näst största stad och säger: Vi har inte råd med detta. Det blir kravaller!

Det klimat som har skapats i landet av den onyanserade och verklighetsfrämmande debatt som jag nämnt tidigare utnyttjas nu av socialdemokratiska kommunalpolitiker för att minska flyktinginvandringen till vårt land. Ja, tala om entusiasm, engagemang och gensvar som visas av kommunerna för att förverkliga regeringens flyktingpolitik!

Anf. 62 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Gradin för det utförliga och positiva svaret.

Det behövs i dagens allvarliga flyktingsituation i världen ökade insatser inte bara för att det internationella skyddet för flyktingar skall upprätthållas utan också för att skyddet och hjälpen till dem skall förstärkas och förbättras. Det är därför av stort värde att Sverige agerar aktivt i denna målsättning inom FN:s och Europarådets ram. Det svenska agerandet underlättas naturligtvis av att vi själva kan hänvisa till att vi fullgör vår del av det internationella ansvaret på ett generöst och humant sätt. Att försämrå den svenska flyktingpolitiken på det sätt som företrädare för moderata samlingspartiet verkar för skulle inte bara få betydande negativa verkningar för skilda flyktinggrupper utan det skulle också försvåra och påverka våra möjligheter att göra verksamma insatser och vara pådrivande i internationella sammanhang på flyktingområdet.

Det är därför välgörande att invandrarministern bestämt avvisar moderaternas attacker mot vår svenska flyktingpolitik, som har en bredare förankring inom vårt folk än vad vissa moderata politiker föreställer sig.

Det är, som invandrarministern framhåller, anmärkningsvärt och oroväckande att moderaterna efter riksdagens beslut i våras upprepar sina krav på ett

fullständigt avskaffande av 6 § i utlänningslagen som utgör ett mycket viktigt komplement till 3 § i samma lag. Det behövs verkligen ett rättsligt skydd åt asylsökande som inte är flyktingar enligt Genèvekonventionen och 3 § men som ändå har tungt vägande skäl av politisk och humanitär art mot att återvända till hemlandet. En flyktingpolitik som leder till ett avskaffande av 6 § kan inte i traditionell svensk mening betecknas som generös.

Sten Svensson talar om att invandrapolitiska kommittén skulle ha anfört att det behövs återkommande bedömningar av 6 §. Det är i och för sig riktigt att en uppföljning av den här lagstiftningen är erforderlig. Men det förhåller sig inte så som han tror, nämligen att detta har att göra med den praktiska rättstillämpningen i det enskilda fallet, utan de återkommande bedömningarna kan vara av betydelse för den planering som är erforderlig. Planeringen kan naturligtvis också vara erforderlig när det gäller att ta ställning till om de särskilda skälen kan bli aktuella enligt 6 §. Men det är någonting annat än att skriva nya motiv i lagstiftningen via en utredning. Det finns anledning att även på den här punkten hänvisa till regeringens proposition som är godtagen av riksdagen och som ger klart besked i detta avseende.

I sin interpellation talar Sten Svensson om att vår utlänningslagstiftning är oklar, och i den offentliga debatten har han på sistone framfört att hela vår utlänningslagstiftning måste omprövas. Sten Svensson bör här i kammaren ange vilken eller vilka paragrafer av någon betydelse på flyktingområdet i utlänningslagstiftningen vid sidan av 6 § som han vill upphäva eller förändra.

Sten Svensson har här i dag talat om att det behövs en harmonisering mellan de nordiska länderna. I det sammanhanget kan jag hänvisa till Danmark. Där har man infört en bestämmelse i utlänningslagstiftningen som är av samma slag som den vi har i vår 6 § i utlänningslagen. I Norge finns det en reglering som, utan att den är angiven i lag, ger motsvarande skydd som finns i vår 6 §. En harmonisering på den här punkten har alltså skett mellan de skandinaviska länderna. Att Finland inte har någon likartad bestämmelse behöver vi kanske inte gå in på här i dag.

Sten Svensson säger vidare i sin interpellation – och det har han upprepat i debatten – att vårt u-landsbistånd är ineffektivt och missriktat. I detta sammanhang är det av intresse att veta vilka insatser på flyktingområdet inom ramen för u-landsbiståndet som är missriktade och ineffektiva. På den punkten bör Sten Svensson kunna ge ett klagörande besked.

Invandrarministern anger i sitt interpellationssvar att vid FN:s andra konferens för flyktingar i Afrika, i juli i år, antogs en deklARATION och ett handlingsprogram om hur flyktinghjälp och utvecklingsbistånd skall samordnas. Denna samordning av flyktinghjälp och utvecklingsbistånd är av stor betydelse inte bara i Afrika utan över hela fältet. Jag utgår ifrån att den skrivelse om flyktingpolitiken som regeringen skall förelägga vårriksdagen bl. a. kommer att redovisa just denna samordning.

I min interpellation har jag efterlyst besked om våra utrednings- och mottagningsresurser på flyktingområdet. Det är mycket tillfredsställande att regeringen skall föreslå riksdagen att invandrarverket får en tillfällig resursförstärkning med 1 milj. kr. under innevarande budgetår för hand-

läggning av tillståndsärenden. Det betyder att regeringen helt tillmötesgår det mycket välgrundade yrkande som statens invandrarverk framställt i sin skrivelse den 10 oktober 1984.

Invandrarministern aviserar också behövliga ytterligare resursförstärkningar för invandrarverket samt för polisen för utredningsbehov vid förläggningen i Flen.

Även om jag uppskattar den redovisning som invandrarministern gjort beträffande utrednings- och mottagningsresurserna på flyktingområdet vill jag peka på några problem.

För innevarande år torde flyktinginvandringen komma att ligga minst 50–60 % högre än förra året, då den uppgick till 3 784 personer. Den 1 oktober 1983 var 7 893 ärenden i balans, därav 1 111 specialärenden hos invandrarverket. Motsvarande siffror den 1 oktober i år var 9 539 och 1 695. Antalet ärenden som är sex månader eller äldre har från mitten av mars till den 1 september stigit från 87 till 147. Den stora ökningen av asylsökande under de senaste månaderna har ännu inte satt några påtagliga spår i statistiken enligt statens invandrarverk.

Det finns sålunda risk för att den tidigare gynnsamma balanssituationen kan komma att ytterligare försämrats. Som invandrarministern framhåller medför alltför långa handläggningstider betydande kostnader för staten och kommunerna. År 1982 uppgick socialhjälpkostnaderna för väntarna till mellan 90 och 100 milj. kr. De aktuella kostnaderna torde vida överstiga detta belopp. Lång väntan är plågsam och ofta skadlig för de asylsökande och deras familjer.

Det finns anledning att – utöver regeringens förslag att lämna 1 milj. kr. till invandrarverket – i fortsättningen noggrant bevaka att tillräckliga resurser finns för att ytterligare minska handläggningstiderna. Ökade balanser i tillståndsärendena kan inte godtas. Inrättandet av särskilda utredningsförläggningar kan, som invandrarministern framhåller, bli ett viktigt medel därvidlag. Men vistelsen på utredningsförläggningen bör vara högst fyra veckor. Det kan bli svårt att uppnå detta mål.

Statens invandrarverk gör bedömningen att en betydande del av besluten i ärenden om personer på utredningsförläggning kommer att behöva fattas på förläggningen av tjänsteman som reser ut från verket. Detta kan åtminstone inledningsvis bli relativt resurskrävande. Samtidigt kan det enligt verket ge radikalt kortare väntetider i ett stort antal ärenden. För staten medför det därtill en betydande besparing om det är flyktingar med tillstånd som flyttar ut i kommunerna. Om t. ex. 2 000 personer får sina beslut klara före utplacering i kommuner medför detta en besparing med ca 9 milj. kr. i form av lägre schablonersättning, enligt verket. Detta bör givetvis beaktas under det pågående budgetarbetet då det gäller att motivera ytterligare förstärkning av SIV:s resurser för tillståndsgivning.

Det är glädjande att det blivit ett starkt kommunalt gensvar för det nya mottagningssystemet och att beredskapen för att ta emot asylsökande och flyktingar är god. Men förutsättningarna i kommunerna är varierande. Många kommuner har lång erfarenhet av flyktingar, andra har mindre.

Språkresurser och kulturkompetenser behöver byggas upp i åtskilliga kommuner.

Frivilligorganisationerna kan spela en betydelsefull roll i flyktingmottagningen. Det är viktigt att statens invandrarverk får sådana resurser att man kan mobilisera fler frivilligkrafter, för vilket det finns goda förutsättningar i organisationerna och kommunerna. Då det gäller att vinna en fortsatt folklig förankring för flyktingpolitiken är det inte minst viktigt att de frivilliga organisationerna i ökad utsträckning kommer med i arbetet på det lokala planet. De spelar också en viktig roll för att ge information om vår flyktingpolitik.

Jag uppskattar också att invandrarministern markerar att insatserna för information om vår flyktingmottagning kommer att förstärkas, liksom att personalresurser som verket tillförs med anledning av riksdagens beslut om riktlinjer för invandrar- och flyktingpolitiken även syftar till att utöka verkets möjligheter att informera om vår utlänningslagstiftning. Jag utgår ifrån att detta även avser informationen utomlands, även om det inte uttryckligen anges i svaret. Informationsverksamheten utomlands är mycket viktig för att motverka att människor reser hit utan utsikter att få kvarstanna.

Fru talman! Till slut vill jag återknyta till de internationella aspekterna. Regeringen ser med rätta med oro på utvecklingen på det internationella planet. Det är värdefullt att Sverige agerar aktivt inom FN:s och Europarådets ram. Invandrarministern anger i sitt interpellationssvar att inom Europarådet f. n. övervägs frågan om en utvidgning av det internationella skyddet för skyddsbehövande som har en motsvarighet i vår 6 § utlänningslagen, samt att Sverige där verkar aktivt för en sådan internationell reglering. I det utskottsbetänkande som låg till grund för riksdagsbeslutet i våras underströks betydelsen av att Sverige i denna fråga skulle vara pådrivande i internationella sammanhang.

Vi avvaktar med intresse resultatet av de överväganden som görs i denna fråga inom Europarådet. Men det behövs ytterligare initiativ på regeringsnivå för att förbättra flyktinginsatserna främst från Västeuropa.

Anf. 63 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Jag tycker att den här debatten speglar den förvirring som finns i den allmänna debatten. Sten Svensson vill ge sken av att ryckighet och inkonsekvens är det man använder i tillämpningen av den svenska flyktingpolitiken. Det försöker han bevisa genom att påstå att det skulle bero på att det finns skrupelfria människor som tjänar pengar på andra människors olycka eller därför att det ibland cirkulerar rykten om att det skulle vara fri invandring till Sverige. Sten Svensson bidrar själv till förvirringen genom att blanda ihop flyktingar och invandrare.

Jag vill, fru talman, hävda att vi är konsekventa i vår tillämpning. Den fria invandringens tid är förbi. Det är bara de som behöver ett skydd som får tillstånd att stanna i Sverige, om vi undantar dem som berörs av bestämmelserna om en fri nordisk arbetsmarknad.

Sten Svensson fortsätter att plädera för ett avskaffande av 6 § trots att

riksdagen nyligen har fattat beslut i frågan. Man brukar acceptera beslut, Sten Svensson, och det fanns inte en enda remissinstans av dem som yttrade sig över invandarpolitiska kommitténs förslag som ville följa förslaget att avskaffa 6 §. Riksdagen har med tre fjärdedels majoritet ställt upp på att det var så vi skulle ha det. Då är det också regeringens sak att fortsätta att tillämpa beslutet på det viset. Jag vill hävda, fru talman, att trenden i den asylrättsliga diskussionen i Europa är att allt fler ställer upp på att vi skall använda flyktingliknande skäl vid bedömningarna. Jag skulle vilja vädja till alla som är politiskt aktiva att vi i det här läget, när flyktingpolitik och invandarpolitik korsar varandra, hjälps åt att slå vakt om flyktingpolitiken i det internationella perspektivet.

Sedan skulle jag också vilja berätta att när det gäller det nordiska samarbetet rekommenderade Nordiska rådet redan 1966 regeringarna att utreda förutsättningarna för en enhetlig nordisk utlänningslagstiftning för att på det sättet få en samordnad nordisk utlänningspolitik. Det utredningsarbetet var färdigt 1970, och efter det vidtog ett intensivt arbete som Nordiska rådets möte 1982 ansåg avslutat. Då hade Sverige fått en ny utlänningslag. I Finland hade 1981 lagts fram en proposition om detsamma. Sedan dess har också Danmark fått en ny lag, och Norge arbetar med sitt förslag. Detta betyder alltså att ett stort samordningsarbete har skett och att vi i samtliga länder har fått nya lagbestämmelser. Samtidigt diskuteras tillämpningen av vår lagstiftning i det nordiska utlänningsutskottet. De olika myndigheterna på invandrarnivå samarbetar, och vi har också på sistone tagit upp möjligheten att det skulle kunna ske sammankomster på ministernivå.

Jag vill också säga litet om på vilket sätt vi bistår flyktingar. Här försöker Sten Svensson ge sken av att det inte skulle vara de människor som behöver stöd som får det. Vi ställer faktiskt upp på flyktingkommissariens rekommendation att vi i första hand skall försöka ge människor stöd i de områden där de finns. Det är därför vi satsar så många miljoner per år – just för att människorna skall få stödet i sitt närområde. Det gäller hjälpen till afghaner i Pakistan, det gäller i södra Afrika och i Latinamerika. Ofta kanaliseras den här hjälpen genom Röda korset, Rädda barnen och Frikyrkan hjälper. Är det detta som Sten Svensson menar är ineffektivt? Min erfarenhet är att det är mycket goda insatser som här görs.

Till Alexander Chrisopoulos skulle jag vilja säga att jag är helt överens med honom om att internationell solidaritet inte är en arbetsmarknadsfråga. Jag har klart angivit var regeringen står. Samma principer fastställdes av en enig socialdemokratisk partikongress. Oavsett vem som uttalar sig negativt om invandrare, tänker jag inte stå i den här kammaren och försvara det – och inte på något annat ställe heller.

Jag håller däremot inte med Alexander Chrisopoulos om att det inte finns entusiasm och gensvar ute i kommunerna. Det var tidigare inte mer än 20–25 kommuner som verkligen ställt upp för flyktingar och deltagit i flyktingmottagande. Men vid det här laget, redan innan det nya systemet trätt i kraft, har invandrarverket fått gehör hos ett sextiotal kommuner. Jag har själv deltagit i många av de konferenser och de utbildningssammanhang där de här nya

mottagandet förbereds. Där har jag också mött ett gensvar. Man tycker att det blir ett hyggligt system, och man vill vara med och arbeta för att kunna genomföra ett bra mottagande och på det sättet också dra sitt strå till stacken för att förhindra rasistiska inslag och kollisioner mellan grupper av människor.

Till Hans Göran Franck skulle jag vilja säga att jag också tycker att det är mycket viktigt att frivilligorganisationerna och folkrörelserna ställer upp ute i kommunerna, ute på arbetsplatserna i det lokala samhället. Jag tror nämligen att det är just i vardagen som man kan skapa förståelse, kan ha dialoger mellan människor och på det sättet slå undan benen för dem som i dag helst skulle vilja att vi inte alls ställde upp för flyktingar men som i generella termer talar om humanitet och allt vad det är för någonting. Man kommer alltså bara med ord.

Anf. 64 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Det är bra att Anita Gradin säger att hon kan tänka sig en fortsatt harmonisering av den nordiska lagstiftningen. Då är hon alltså beredd att ändra den svenska lagen, om så skulle behövas. I debatten i Danmark varnar man just nu Sverige för att ta in samma bestämmelser som Danmark i sin lagstiftning. Att den danske justitieministern redan nu – efter det att bestämmelserna bara varit i kraft under detta år – vill föreslå ändringar tyder ju på att erfarenheterna av den ökade tillströmningen varit sådana att man ansett det nödvändigt att göra något åt saken.

Ingen av de föregående talarna har ändå bortsett från den mycket kraftiga ökningen av antalet asylsökande på senare tid. Under åren 1981–1983 fick de tjugo största polisdistrikten i genomsnitt ta emot drygt 250 asylsökande i månaden. Antalet hittills i år har stadigt ökat: 320 personer i januari, 530 i april, 856 i juli, 1 327 i augusti, och siffran för september var drygt 2 300.

Om vi ser på statistiken från Arlanda, kan vi notera samma tendens. Antalet utlänningsärenden 1977 var 574, varav 334 asylsökande och 240 avvísningar. 1978 steg antalet ärenden till 630. 1979 noterades 655, 1980 784, 1981 649, 1982 1 456 och 1983 1 608. T. o. m. den 31 oktober 1984 utgjorde antalet utlänningsärenden sammanlagt 3 230, varav 2 900 gällde asylsökande och 330 avvísningar.

Trenden är entydig. Om denna utveckling inte snabbt bryts, innebär den att vi står inför den största flyktingströmmen sedan andra världskriget. Inte att undra på att danskarna är oroliga! Redan nu säger regeringen i Danmark att man vill ändra sin lag.

Vi har anledning att räkna med snabbt ökande kostnader för varje årskvot av flyktingar. Är det möjligt med hänsyn till det statsfinansiella läget att ekonomiskt klara allt detta? De snabbt stigande räntekostnaderna för staten in-tecknar ett allt större utrymme. Vi kan inte fortsätta att lägga skuldebrev på hög hos kommande generationer. Även de som invandrar till Sverige, både nu och i framtiden, måste ju vara med och betala av på den skuldbörda som dagens politiker drar på vårt land. Den viktigaste invandrarfrågan är enligt min mening att få balans i vår ekonomi, så att vi kan förbättra

*Om flykting-
politiken*

sysselsättningsläget. Vi har redan en stor arbetslöshet. Regeringen har ju tvingats medge att en större grupp av människor än någonsin nu står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Regeringen har ännu inte kunnat redovisa något trovärdigt förslag till hur de problemen skall kunna lösas.

Det är uppenbart att industrins efterfrågan på arbetskraft kommer att bli allt mindre, och då det gäller den offentliga sektorn kan det ifrågasättas om de finansiella resurserna finns att behålla antalet anställda ens på nuvarande nivå. Och vad händer vid nästa konjunkturedgång?

I den begränsade omfattning vi kan erbjuda ett ständigt ökat antal invandrare arbete kommer detta att ske på bekostnad av arbetstillfällen för svenska arbetslösa och således inte resultera i minskade sociala kostnader.

När det sedan gäller u-landsbiståndet vill jag påpeka att riksrevisionsverket i två revisionsrapporter framfört synnerligen hård kritik och avslöjat stor och besvärande kompetensbrist hos vårt biståndsorgan. Exempelvis importstödet, som svarar för omkring 20 % av biståndet, rinner ut utan att SIDA har helt klart för sig vart pengarna tar vägen. Riksrevisionsverket säger sig vara förvånat över att kunskaperna på SIDA om hur stödet används och vilka effekter det har är så ringa.

Nyligen kom det också fram att mångmiljonbelopp från det svenska biståndet till Botswana ända sedan 1971 indirekt hamnat i sydafrikanska fickor. Det är först i år man har tagit itu med saken och satt stopp för det mesta av upphandlingen med biståndspengar i Sydafrika.

Fru talman! Detta visar, menar jag, att svenska skattepengar här använts till u-landsbistånd på ett sätt som inte ger den effektivitet vi eftersträvar. Om vi i stället kunde använda pengarna till flyktinghjälp, som Hans Göran Franck tidigare här efterlyste, skulle de sannolikt göra väsentligt större nytta och lösa mycket av problemen i invandrarnas egna hemländer. Och det är ju ändå där den första försvarslinjen går när det gäller att lösa flyktingproblemen i vår omvärld.

Anf. 65 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Det är glädjande att invandrarministern säger att flyktingpolitiken enligt henne och enligt den socialdemokratiska partikongressen bör byggas på principen om internationell solidaritet. När vi säger att flyktingpolitiken bör utgå från principen om internationell solidaritet menar vi följande.

I stället för att säga att vi i Sverige i förhållande till vår folkmängd och i jämförelse med andra länder i Europa har en relativt bra flyktingpolitik, kunde vi säga att vi i Sverige i förhållande till vår levnadsstandard har en inte så generös flyktingpolitik. Man kan vidare säga att vi i Sverige i förhållande till våra demokratiska traditioner har en rätt dålig flyktingpolitik. Man kan också säga att vi i Sverige i förhållande till arbetarrörelsens traditioner och ideologiska principer har en mycket restriktiv flyktingpolitik. Även om vi är överens om att flyktingpolitiken skall utgå från internationell solidaritet, även om vi är överens om att flyktingpolitiken bör anpassas till våra resurser, lägger vi i vpk en helt annan betydelse i begreppet resurser än vad regeringen tydligt gör. Det är ändå glädjande att invandrarministern nu garanterar att

den här principen skall gälla i fortsättningen. Men det återstår för henne att övertyga partikamraterna i Göteborgs kommun om detta.

När jag hänvisade till olika kommuners gensvar gentemot regeringens förslag om kommunalt omhändertagande av flyktingar talade jag bara om Göteborgs kommun. Där har socialdemokraterna, som styr kommunen, överenskommit med moderata samlingspartiet och med stöd av KFML(r)-representanten beslutat om en minskning av antalet flyktingar som kommunen skulle ta emot från 450 till 250 eller 300.

Moderaternas inställning till flyktingpolitiken har vi hört nu. De ger klara besked. Där finns inget att tvivla på. Och det är inget att förundras över. Det partiet vet inte vad internationell solidaritet betyder, och någon sådan kommer det partiet aldrig att acceptera. Också den andra koalitionsbrodern i Göteborgs kommun, KFML(r), tillstyrker förslaget om minskning med en motivering som jag gärna vill citera ur deras tidning där partiordföranden säger följande.

Känt är också att den turkiska invandringen inneburit att den turkiska knarkmaffian etablerat sig i Sverige. Det finns även de som antyder att knarkhandel inte skulle vara helt främmande för pakistanierna. Ta inte emot dem. Om de kommer att stanna här lär vi aldrig få se dem i arbetskläder, utan de blir stående i någon gottkiosk eller tobakshandel, eller också finner de på att sälja någon inhemsk, kulinarisk läckerhet från ett stånd. Småborgare med hjärnor förmörkade av medeltida ockulta läror är de ut i fingerspetsarna.

Så säger alltså företrädare för de krafter av vilka ni får stöd för att minska flyktinginvandringen till Göteborgs kommun.

Vilken motivering hade nu invandrarministerns partikamrater till denna minskning? Jo, man hänvisade till eventuella kravaller. De sade att det skulle komma att bli kravaller på grund av svårigheterna för Göteborgs kommun att ta emot flyktingar. Jag vill gärna att invandrarministern något skall kommentera detta påstående.

Anf. 66 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag ställde några mycket konkreta frågor till Sten Svensson. Den första frågan gällde vilka bestämmelser i utlänningslagstiftningen som han ville upphäva eller förändra vid sidan om 6 §. Jag har konstaterat att han inte har lämnat något konkret besked om vad det är han vill ändra på i utlänningslagstiftningen. Det är ju ganska enkelt att tala med allmänna och svepande formuleringar om att hela vår utlänningslagstiftning skall omprövas men inte närmare precisera sig annat än på en enda punkt, nämligen när det gäller 6 § – och vi visste redan tidigare att Sten Svensson och hans parti ville avskaffa den paragrafen.

Sten Svensson har för vana att efterlysa konkreta, klara, precisa och exakta besked från alla som han debatterar med. Men nu har han ju tillfälle att precisera sig och tala om vad det är han vill ändra i utlänningslagen när det gäller flyktingområdet. Vilka bestämmelser vill han ta bort och vilka vill han förändra? Det är det enda sättet om man skall kunna få besked om vad moderat flyktingpolitik innebär. Det är ju enkelt att tala om att politiken

---

*Om flykting-
politiken*

skall vara generös men samtidigt kräva avskaffande av 6 §, vilket skulle leda till att politiken enligt vår mening inte kan vara särskilt generös, eftersom det årligen skulle drabba mellan 1 000 och 2 000 personer som med flyktingliknande skäl önskar få en fristad här i vårt land.

Sten Svensson hänvisar till det ekonomiska läget och är missnöjd över att regeringen söker skapa resurser för att fullfölja våra internationella åtaganden, och han vill spara pengar på det här området. Han är ungefär lika precis när han talar om detta med att spara pengar som när han skall ange vilka bestämmelser han vill ändra; han anger varken nivåer eller någonting om inriktningen av besparingarna. Detta är en politik som det måste vara svårt att godta för den som vill driva en seriös och generös flyktingpolitik i vårt land. Det är bra att alla andra politiska partier i riksdagen har tagit avstånd från den moderata flyktingpolitiken. Och det är ingen som, efter de beslut som fattades i riksdagen, har instämt i den. Den vinner ju inte heller gehör bland alla de humanitära organisationer – Röda korset, flyktingrådet, Amnesty och andra – som arbetar på detta område.

Sedan säger Sten Svensson att det svenska u-landsbiståndet är missriktat och ineffektivt, och han hänvisar till Botswana. Men min fråga gällde inte u-landsbiståndet i allmänhet – det kan vi diskutera i ett annat sammanhang. Nu gällde frågan om Sten Svensson kunde precisera vilka insatser som Sverige gör på flyktingområdet i u-landssammanhang som är missriktade och ineffektiva. Är den humanitära hjälp vi ger till Palestinaflyktingarna missriktad? Är hjälpen till flyktingarna i södra Afrika missriktad? Är hjälpen till flyktingarna i Latinamerika missriktad – eller den hjälp som ges till flyktingarna i Afghanistan? Här måste Sten Svensson ange vad det är som är missriktat och vad det är som är fel. Vad är det som han vill ta bort, och vad är han vill göra i stället? Att allmänt angripa politiken på detta sätt kan möjligtvis leda till att man får anhängare bland dem som har en fientlig inställning till en fast och generös flyktingpolitik. Men det kan dessutom leda till en förvirring i diskussionen, och det hoppas jag verkligen att Sten Svensson inte vill uppnå.

Anf. 67 Statsrådet ANITA GRADIN:

Fru talman! Vad vi ser i världen i dag är en förändring av migrationsmönstren. Det här har Förenta nationernas flyktingkommissarie i olika sammanhang uttryckt oro över och sagt att asylförfarandet i ökande utsträckning utnyttjas av personer som i själva verket endast har ekonomiska motiv för sitt handlande. Det är därför viktigt att skilja flyktinginvandring från försök till invandring av andra skäl. Om vi inte bestämt värnar om flyktingpolitiken, kan utvecklingen gå därhän att motståndet mot asylsökande och flyktingar ökar.

Sten Svensson, det är faktiskt inte på det sättet att Egyptens gräshoppor översvämmar Sverige. Jag tycker att det är ovärdigt att spela med i den diskussion som många försöker föra, där man ger sken av något sådant. 1982 medförde att ett stort antal flyktingar från Polen kom hit och att flyktinginvandringen, dvs. antalet beviljade asylansökningar, uppgick till 6 188. Under

detta år har det också skett en uppgång av antalet asylansökningar. T. o. m. september i år uppgick detta antal till 7 500. En betydande del har alltså anlant under september månad. Tendensen under oktober tycks vara att inströmningen återigen närmar sig en normal nivå.

Fru talman! När det gäller vårt bistånd tror jag att jag liksom Hans Göran Franck skall be att få hålla mig till ämnet för kvällens överläggningar och diskutera biståndet till flyktingar. Jag vill kanske rekommendera att debatten om biståndet i allmänhet förs med någon annan i regeringen och att vi nu diskuterar hur vi skall bistå flyktingar. I detta sammanhang anser jag att det är Sten Svenssons skyldighet att tala om var bristerna finns. Som jag sade tidigare har jag faktiskt sett en hel del av hur det går till och dessutom med stor beundran sett att just de fattiga länderna, t. ex. Pakistan, kan ställa upp för tre miljoner flyktingar i sitt land och att vi via olika frivilliga organisationer försöker ställa upp för de människor som kommer från Afghanistan. Vi har också ett gott samarbete när det gäller Palestinaflyktingarna. Vid den sammankomst som ordnades i Genève i somras var vi överens om att även beträffande den afrikanska kontinenten försöka få till stånd en generell biståndsdimension när det gäller länder som verkligen har ett stort antal flyktingar.

Det här för mig tillbaka, fru talman, till hur viktigt det är att vi internationellt jobbar aktivt med flyktingfrågorna. Jag vill berätta att vi i exekutivkommittén har tagit upp behovet av bättre samråd och ansvarsfördelning på detta område. Vi har försökt att hävda att det är viktigt att man gemensamt förbättrar insatserna för förebyggande av flyktingproblem på olika håll i världen och även effektivare samordnar flyktingbiståndet.

Allt detta tror jag att vi kan komma vidare med i debatten inom UNHCR. Jag kommer nästa vecka i New York vid behandlingen av flyktingfrågorna i FN:s s. k. tredje utskott att lägga fram den svenska regeringens syn på flyktingproblemen i världen och på behovet av ökat internationellt samarbete för undvikande av att en ökad restriktivitet skall präglä ländernas politik.

Anf. 68 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Både statsrådet Gradin och Hans Göran Franck argumenterar utifrån en missuppfattning – jag vet inte om den är medveten eller omedveten. Jag påpekade i mitt anförande att vi bör förstärka våra insatser på flyktingbiståndets område genom att få till stånd en bättre inriktning av det totala u-landsbiståndet. I fråga om vad man där kan spara in på vill jag hänvisa till alla de förslag som förts fram av riksrevisionsverket i dess två rapporter. Jag vill hänvisa till dessa, eftersom de är en alldeles utmärkt läsning för den som är intresserad av hur vårt bistånd fungerar. Där kan man få goda uppslag till förändringar som kan leda till en förstärkning av flyktingbiståndet.

Det är också en sådan förstärkning som jag är ute efter. Denna skall åstadkommas genom en omläggning av det totala u-landsbiståndet, varvid man försöker att undvika att fortsätta med det som enligt vad rapporterna från riksrevisionsverket utvisar har gått snett.

Hans Göran Franck frågar vilka bestämmelser som avses. Den som har läst min reservation i utredningen vet att jag för det första pekat på att 3 § bör kompletteras med bestämmelser som möjliggör en generösare tolkning inom Genève-konventionens ram samt hänvisat till att denna paragraf bör ersätta 6 §. Jag har för det andra talat om att 31 § i utlänningsförordningen bör ändras.

När jag talar om att hela utlänningslagstiftningen bör omprövas menar jag att man bör vara öppen för en diskussion med de övriga nordiska länderna i syfte att harmonisera lagstiftningen i dess helhet. Man bör gå till förhandlingar med de andra länderna beredd på att göra ändringar här och var. Detta är innebörden i det som jag har sagt.

Den nuvarande bestämmelsen i 6 § har, som jag tidigare påpekat, lämnat utrymme för både osäkerhet och godtycke. Anita Gradin frågade vad jag menade med detta. Mitt svar är att regeringen knappast kan ha undgått att notera ett antal s. k. pilotfall, som invandrarverket har tagit upp för att tid efter annan utröna regeringens inställning till hur bestämmelserna skall tolkas. Jag redogjorde i mitt inledningsanförande för ett konkret fall, fallet med den iranska kvinnan, som visar prov på ett tvärkast som inte bör förekomma i svensk flyktingpolitik, om vårt land skall göra anspråk på att konsekvent driva en politik.

Dessutom har dessa bestämmelser utsatts för mycken kritik, som har tagit sikte på det förhållandet att en utlänning som åberopar flyktingliknande skäl kan få en förmånligare ställning än flyktingar vid tillämpning av principen om första asylland. Detta har sin grund i att andra länder, med få undantag, inte har några motsvarande skyddsbestämmelser för den aktuella kategorin utlänningar. En flykting kan således avvisas till ett tredje land från vilket han närmast har kommit, om det landet har anslutit sig till och följer flyktingkonventionen. En utlänning som på samma sätt har kommit till Sverige och åberopar politisk-humanitära skäl har nästan en ovillkorlig rätt att få stanna i Sverige. Det är denna ordning som jag inte anser vara rimlig.

Ett annat skäl för kritik mot 6 § är att bestämmelsen vid en stor invandring av denna kategori utlänningar kan sättas ur spel på grund av Sveriges resurser att ta emot dessa asylsökande. Tillämpningen kan således komma att förändras avsevärt beroende på yttre omständigheter.

Det förslag som jag framförde i IPOK:s utredning innebär att den nuvarande rätten för den enskilde att få stanna när sådana förhållanden som avses i 6 § föreligger skall ersättas med en möjlighet för myndigheterna att bevilja tillstånd i den utsträckning som mottagningsresurserna medger. Det är dessutom en mer praktisk ordning för att kunna reglera denna form av invandring. Framför allt läget på arbetsmarknaden medför enligt min mening att det redan i dag är motiverat att ta emot ett något lägre antal än genomsnittligt under de senaste åren.

I ett ekonomiskt läge, fru talman, där vi tvingas till hårdhänta besparingar inom andra mycket angelägna samhällsområden kan vi inte garantera oförändrade resurser inom invandrings- och invandrapolitiken. Det är därför som det är nödvändigt att mera strikt än vad som sker i dag reglera

invandringen av andra hjälpbehövande än konventionsflyktingar. Som en särskild markering gentemot omvärlden att så är fallet bör alltså 6 § utgå ur utlänningslagen. Lagens 3 § bör i stället tillämpas så generöst som möjligt utan att paragrafens överensstämmelse med Genèvekonventionen går förlorad.

I övrigt bör vi försöka nå samstämmighet med övriga nordiska länder, så att vi tillämpar en samordnad, likartad politik i alla länder.

Anf. 69 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag vill bara med kraft understryka det som invandrarministern sade, nämligen att det är ytterst viktigt att vi har en generös flyktingpolitik, som utgår från principen om internationell solidaritet, trots att vår yttre värld präglas av djupa kriser, trots att arbetslösheten blir större och större inom kapitalismen. Det är ytterst viktigt att behålla denna form av flyktingpolitik, därför att den sammanfaller med arbetarrörelsens ideologiska traditioner. Detta kan man göra genom att gå ut och tala om för de svenska arbetarna att arbetslösheten i Sverige inte beror på att vi har för många invandrare eller att vi har för mycket arbetskraft eller för många ungdomar eller pensionärer, utan att arbetslösheten är det kapitalistiska samhällssystemets ständiga följeslagare. Det är ett internationellt problem. Det finns ju 35 miljoner arbetslösa i världen i dag.

Det är ytterst viktigt att slå fast dessa principer och göra den svenska arbetarklassen medveten om nödvändigheten av internationell solidaritet i bemärkelsen solidaritet arbetarklasserna emellan i olika länder, ty det är den enda förutsättningen för att bekämpa den gemensamma fienden, det gemensamma problemet, som är arbetslösheten. Det är också ytterst viktigt att understryka dessa principer, därför att de är förenliga med vårt människovärde.

Anf. 70 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag konstaterar att Sten Svensson när det gäller den fullständiga omprövning som han kräver av hela utlänningslagstiftningen inte har någon egen linje, utan talar rent allmänt om en harmonisering av lagstiftningen i de nordiska länderna. Med undantag för avskaffandet av 6 § kan han inte precisera på vilket sätt de förbättringar i ekonomin som han talade om inledningsvis skall åstadkommas. Han angav att kostnaderna för vår flyktingpolitik är alldeles för stora. Det enda han har kunnat konkret ange här är ett avskaffande av 6 §.

Sedan talade han om ändringar i lagstiftningen i övrigt. Han vill nämligen ändra på 3 §, så att den blir generösare. Detta är ju någonting nytt, att han vill ändra på själva paragrafen. Däremot har han, i likhet med vad utskottet yttrade i denna fråga, sagt att det är viktigt att det sker en strikt tillämpning av 3 § och att de som har rätt att stanna här enligt denna paragraf också skall få göra det. Det har vidare framförts kritik om att tillämpningen av 3 § har varit alltför återhållsam.

Vad så angår 31 §, som Sten Svensson vill göra något tillägg till, förhåller

det sig redan nu på det viset att man på rent humanitära grunder kan få stanna här i landet. Det är ingen särskild nyhet han kommer med på den punkten heller, med undantag för att han skulle vilja ha detta reglerat i en förordning.

De synpunkter som Sten Svensson kommer med i denna fråga ändrar inte särskilt mycket på det förhållandet att ett avskaffande av 6§ leder till betydande negativa verkningar för skilda flyktinggrupper.

Fru talman! Slutligen vill jag konstatera att Sten Svensson inte har några konkreta synpunkter att komma med när det gäller frågan om att flyktingbiståndet skulle vara missriktat. Man får väl uppfatta det som tillfredsställande att han inte har kunnat ange några bristfälligheter i detta, eftersom man kan utgå från att hans förslag i så fall även i dessa avseenden skulle leda till begränsningar i den svenska flyktinghjälpen.

Det finns förvisso saker som har att göra med vårt flyktingbistånd utomlands som både kan göras bättre och samordnas på ett bättre sätt – det har jag redan framfört i ett tidigare anförande. Jag konstaterar ändå att Sten Svensson inte har kunnat komma med några anmärkningar i den riktningen som skulle kunna leda till att dessa insatser skulle begränsas.

Anf. 71 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Det är bra att Hans Göran Franck har förstått att jag kritiserade det totala u-landsbiståndet.

Exempel på när det är ineffektivt och missriktat finns alltså i de två rapporter som riksrevisionsverket nyligen har offentliggjort. De förslag man där har lagt fram innebär att vi kan få förutsättningar att förstärka det bistånd som riktas gentemot flyktingarna. Det var detta jag var ute efter i mitt inledningsanförande, då jag påpekade att vi i första hand skall inrikta våra insatser på de länder där flyktingarna befinner sig. Vad som har hänt på senare tid får ingalunda rubba vår svenska beslutsamhet att fullfölja en humanitär flyktingpolitik i Genèvekonventionens anda.

Låt mig än en gång slå fast att den svenska flyktingpolitiken skall stå i överensstämmelse med våra åtaganden enligt Genèvekonventionen. Vår grundinställning skall vara sådan att en flykting varken skall känna sig lockad eller behöva bli lurad att försöka vilseleda svenska myndigheter. De krav som vi skall ställa är att flyktingarna gör en ärlig redovisning då de når kontakt med polis och invandrarverkets personal. De som falskeligen utger sig för att vara flyktingar gör egentligen de riktiga flyktingarna en grav otjänst. Våra bestämmelser och våra lagar skall vara otvetydiga, och kännedom om dem skall spridas utomlands via våra ambassader eller på andra sätt.

Jag har redan i denna debatt påvisat att nuvarande utveckling är oacceptabel – inte därför att Sverige skulle riskera att bli ett "invandrarland", som en del negativt inställda människor anser, utan därför att vi i Sverige, om inte invandringen sker i mer ordnade former, inte klarar av att göra Sverige till ett bra invandrarland.

Det månas om den enskildes rättssäkerhet vid gränsen utan att man då fäster avseende vid att det i de flesta fall är de allra smartaste som blir föremål

för detta. Några få klarar sig igenom alla hinder på vägen. Många kommer aldrig så långt som till den svenska gränsen. Mycket talar för att det är i den senare gruppen som de uppenbara flyktingfallen finns. Vi måste, Hans Göran Franck, ställa oss samvetsfrågan: Skall vi enbart känna solidaritet med dem som vi ser vid våra gränser och inte med dem som vi icke kan se? När verkligheten uppenbarligen inte stämmer med lagkartan, finns det skäl att se över lagen, annars kan vi snart befinna oss i en situation där smartness avgör vilka som får stanna i Sverige och de mest ömmande flyktingfallen aldrig får en chans.

Många tror att de kan komma till Sverige hur som helst, och regeringen får ta på sig ansvaret för det inhumana handlande som måste till när s. k. B-flyktingar måste utvisas. Vi har en sådan faktisk händelse bakom oss. Den kunde ha undvikits, om informationen hade satts in på ett betydligt tidigare stadium och om vi hade haft bestämmelser som varit klara att tolka utomlands.

I stället för att ta emot fler B-flyktingar skall vi utöka kvoten konventionsflyktingar. Det är innebörden av kompletteringen av 3 §. Då kan vi i ökad utsträckning hjälpa de verkligt nödställda, i stället för dem som kan köpa sig en plats till Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1984/85:89, 91, 96, 97 och 110 om viss upphandling av olja i Iran

Anf. 72 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Nic Grönvall, Per-Richard Molén, Bertil Fiskesjö, Ingemar Eliasson och Tore Claeson har ställt en rad delvis sammanfallande frågor till mig om inköp av råolja från Iran.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Staten har, enligt riksdagens beslut våren 1977, sedan budgetåret 1977/78 köpt råolja för beredskapslagring. Mot bakgrund av den sjunkande oljekonsumtionen och det statsfinansiella läget beslutade riksdagen våren 1983, på regeringens förslag, om en neddragning budgetåret 1983/84 i detta program med 300 000 kubikmeter råolja, från 900 000 till 600 000 kubikmeter.

Upphandling av råolja, vilken administreras av överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), har skett från olika länder. Köp har skett från Algeriet, Iran, Saudiarabien, Sovjetunionen och Storbritannien. Köp har skett såväl genom kontrakt som på spotmarknaden. För själva upphandlingen har svarat antingen ÖEF eller särskilt ombud på uppdrag av ÖEF.

ÖEF vidtog under sommaren och förhösten 1983 förberedelser för upphandling av den råolja som beslutats av riksdagen våren 1983. Enligt gällande samarbetsavtal erbjöd ÖEF Svenska Petroleum (SP) att för ÖEF:s räkning inköpa råoljan. SP åtog sig upphandlingsuppdraget.

De köp som aktualiserats avser således kvantiteter inom ramen för det av

---

*Om viss
upphandling av
olja i Iran*

riksdagen beslutade neddragna lagringsprogrammet. De överensstämmer med av statsmakterna fastställda mål för energipolitiken och försörjningsberedskapen vid denna tidpunkt.

Vid statlig upphandling av olja kan det finnas möjlighet att även ta hänsyn som på olika sätt kan gagna vår utrikeshandel. En förutsättning är givetvis att vanliga kommersiella villkor tillämpas. En omfattande motköpsaffär med Iran genomfördes f. ö. före regeringsskiftet 1982.

När det gäller den nu aktuella affären förekom vid ungefär samma tidpunkt som upphandlingen av olja skulle påbörjas för budgetåret 1983/84 kontakter mellan Sverige och Iran med syfte att utveckla handeln mellan de båda länderna. Utfästelser gjordes därvid att i någon mån försöka rätta till Sveriges överskott i handeln med Iran. Eftersom det förelåg beslut om köp av råolja och medel härför hade anvisats, framstod det då som lämpligt att genomföra råoljeköpet från detta land.

Något avslut har ännu inte kommit till stånd. Regeringen förutsätter att SP genomför ett eventuellt köp av råoljan på vanliga affärsmässiga villkor. Regeringen har gentemot ÖEF på intet sätt bundit sig för att täcka eventuella förluster på affären.

I enlighet med riksdagsbeslutet våren 1984 om en neddragning av oljelagringsprogrammet kommer olja att säljas ut fr. o. m. innevarande budgetår. Inkomsterna från försäljningen skall inlevereras till statsverket. Regeringen utgår ifrån att sunda affärsmässiga metoder kommer att tillämpas och att försäljningen sker på ett sätt som inte ger upphov till störningar på oljemarknaden.

Anf. 73 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka energiministern för svaret.

Mina och de övrigas frågor är naturligtvis ställda mot bakgrund av de uppgifter som Expressen kunde redovisa om att ÖEF hade beordrats att köpa olja som ÖEF inte behövde. Uppgifterna föranledde självfallet en rad frågor, bl. a. frågan hur regeringen kunde beordra en myndighet att köpa produkter som den inte behöver. Lagringen är redan större än den som regering och riksdag har beordrat ÖEF.

Vidare förelåg – och föreligger, såvitt jag kan förstå, inte heller nu – några energipolitiska motiv för att ingå en överenskommelse med Iran om köp av olja. Däremot uppgavs det finnas handelspolitiska skäl. Man undrar naturligtvis vilka sådana skäl som kunde motivera att man köper på sig olja från Iran som uppenbarligen inte behövs.

En annan, principiell fråga som restes gällde hur regeringen egentligen kommunicerar med sina myndigheter och om det är vanligt att regeringen ger dem order under hand.

Statsrådet har nu svarat, men alla frågetecken är inte utträtade. Hur kom det sig t. ex. att kontakterna med ÖEF var så dåliga under den tid som förhandlingarna pågick att regeringen inte fick reda på att ÖEF:s villkor hade förändrats och att ÖEF inte till något pris ville ha oljan? Vad menas f. ö. med att oljan skall köpas "på vanliga affärsmässiga villkor"? Betyder det att ÖEF

eller SP, som skall upphandla, kan köpa den till de priser som gäller på Rotterdammarknaden, eller vad menas med detta uttryck? Vad tar till slut över – villkoret i avtalet om att Sverige skall köpa olja från Iran, eller att det skall ske på affärsmässiga villkor? Kan SP vänta, t. o. m. avstå i det oändliga från att köpa olja, om villkoren inte är affärsmässiga?

Regeringen har inte förbundit sig att täcka några förluster, men det är väl ändå sannolikt att sådana uppkommer endera genom oförmånligt pris eller genom att ÖEF får hålla ett för stort lager, som alltså drar upp lagringskostnaderna. Hur kommer detta att redovisas för riksdagen?

Trots att det är ett ganska utförligt svar som energiministern har lämnat har dessa frågor ändå inte blivit helt besvarade. Jag hoppas därför att statsrådet kommer igen och svarar på dessa frågor.

Anf. 74 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! I stället för Bertil Fiskesjö, som inte hade möjlighet att delta i den här debatten, får jag tacka för svaret, även om det kan vara litet svårt att med det här svaret som utgångspunkt bilda sig en uppfattning om vad som har skett. Men Bertil Fiskesjö har ju förutom att han ställt den här frågan begärt att konstitutionsutskottet skall granska turerna kring de här eventuella affärerna. Därigenom får vi väl en mer precis redovisning av vad som hänt och vad som kommer att hända.

Bakgrunden är, som Ingemar Eliasson sade, regeringens överraskande ställningstagande och beslut att beordra ÖEF att köpa olja som vi uppenbarligen inte behöver. I svaret redovisas att kvantiteten ligger inom den ram på 600 000 m³ råolja som vårriksdagen 1983 beslutade skulle köpas. Man skulle kunna tillägga att vårriksdagen 1984 beslutade att denna ram skulle minska till 400 000 m³. Den nu aktuella affären motsvarar hela det behov som vi har för 1984 och 1985. Eftersom affären fortfarande inte gått i hamn kommer alltså denna olja att köpas under 1984 och 1985. Tilläggs kan att vi redan nu har ett oljelager som är större än vad vi beslutat om och alltså är större än vad vi behöver.

Priset på den aktuella oljan är ofördelaktigt, så vi har litet svårt att begripa hur man skall kunna leva upp till de affärsmässiga principerna. Därtill kommer att den iranska oljan håller en högre svavelhalt. Det är alltså även ur miljöpolitisk synpunkt oförmånligt att köpa denna olja. Det finns en rad faktorer som talar mot köp av den aktuella oljan. Jag skulle vilja fråga energiministern: Vad finns det för ytterligare motiv som talar för att man skall köpa denna olja?

Det har ju framskyntat att Olof Palmes roll som medlare i Mellanöstern skulle ha betydelse i detta sammanhang. Det kunde vara intressant att få höra vad statsrådet har att säga om det.

Uppenbart är att om denna olja köps kommer Sverige att förlora pengar, för vi skall sälja ut av vårt beredskapslager, och då kommer vi inte att kunna ta ut det pris som vi själva betalat. I svaret sägs att regeringen inte kommer att täcka förlusterna. Vem skall i så fall täcka förlusterna, energiministern?

Anf. 75 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Det var inte så värst komplicerade frågor jag hade ställt, och även om jag måste läsa mig till svaret på dem så finns i alla fall svar på två av frågorna, nämligen hur SP fått detta uppdrag och under vilka omständigheter. Jag tolkar energiministerns svar så att det betyder att SP här uppträder bara som förhandlingsperson och gör affärer i ÖEF:s namn. Det innebär då att SP inte bär några risker alls.

För fullständighetens skull kanske jag skall förklara anledningen till min fråga. Jag har tidigare visat stort intresse för Svenska Petroleum, och det är klart att intresset stiger när jag nu vet att detta bolag, som fick 214 milj. kr. i våras, i sin delrapport redovisar en förlust på ca 40 miljoner för de första två tertialen i år. SP är ett bolag som måste följas med stor uppmärksamhet av oss här i riksdagen.

Jag skall inte tynga den här debatten mer. Tack!

Anf. 76 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men samtidigt konstaterar jag att även om man är insatt i det svenska oljelagringsprogrammet, är det egentligen ganska svårt att fatta vad Birgitta Dahl menar med sitt svar. På ett låt mig säga medvetet eller omedvetet sätt försöker hon blanda samman köp av olja och neddragningar av oljemängden under 1983 och 1984. Birgitta Dahl försöker också göra gällande att utfästelserna hänför sig till tiden före regeringsskiftet. Men varför i så fall inte försöka redogöra för det här i den proposition som lades fram i våras? Om de här bekymren fanns redan vid den tidpunkten, varför omnämndes de inte då?

Vad vi kan slå fast är att den sjunkande oljekonsumtionen kan motivera en neddragning av beredskapslagren av olja. Det var väl också det som föranledde regeringen att i en proposition i våras begära en minskning när det gäller det rådande lagringsmålet på 6,5 miljoner ton råolja. 1,2 miljoner ton skulle då gälla de statliga lagren.

Regeringens beslut att köpa mera olja från Iran än man tidigare köpt måste leda till att köpen från något annat land minskas. Men det har uppenbarligen inte skett. I så fall skulle väl inte generaldirektören vid ÖEF ha reagerat. Uppenbarligen kunde generaldirektör Nordbeck inte ta emot mera olja, om han nu skulle följa riksdagens beslut. Anslag kan således inte heller finnas, vilket hävdas i svaret, för köp av Iranolja.

Birgitta Dahl svarar inte på min fråga om när regeringen fattade det här hemliga beslutet. På ett ställe i svaret sträcker hon sig till att säga "då". Varför skulle beslutet vara hemligt? Hade det inte varit hederligare och mera rakryggat att öppet deklarerat vad man skulle göra och att gå till riksdagen med en begäran om pengar? Varför var det så bråttom? Det är verkligen motiverat att fråga detta, eftersom Birgitta Dahl i sitt svar meddelar att något avslut ännu inte har kommit till stånd.

Är regeringen beredd att ändra sitt beslut? Vore det inte bättre att i stället sälja ut de statliga oljelagren litet snabbare och att således bättra på

handelsbalansen än att köpa olja från Iran? Till vilka skall SP sälja, om nu inte ÖEF kan lagra de oljemängder som det är fråga om?

Svarets egendomliga utformning tyder på att Birgitta Dahl inte vill redovisa alla motiv. Konflikten mellan ÖEF och regeringen ger tillräckligt belägg för detta. Regeringens handläggning av oljeköpet strider enligt min mening mot riksdagsbeslutet från den 5 juni. Vidare har regeringen enligt min uppfattning på ett mycket ojust sätt försatt en av sina verkschefer i en besvärlig situation. Därför anser jag, fru talman, att den granskning från konstitutionsutskottets sida som Bertil Fiskesjö har begärt är angelägen, om riksdagen skall kunna hävda sin ställning mot en enligt min mening alltför självrådlig regering.

Anf. 77 TORE CLAESON (vpk):

Fru talman! Jag har frågat vilka beredskapsmässiga skäl som ligger bakom oljeaffären med Iran. Energiministern har i sitt svar valt att i huvudsak uppehålla sig vid tiden före både det senaste riksdagsbeslutet om en minskning av beredskapslagren och uppdraget till ÖEF att inköpa och omsätta en stor mängd olja från Iran.

Jag tackar för svaret, men jag tycker nog att det är ganska kryptiskt i vissa avseenden.

Försörjningstryggheten har tidigare angetts vara ett av de viktigaste skälen – det angavs ju i proposition 1983/84:110 – till att oljans andel i vår energiförsörjning måste minskas. Riksdagen har tidigare i år, den 5 juni 1984, gjort samma bedömning som regeringen om att beredskapslagren av olja kraftigt kunde minskas, jag vill minnas från 3,9 till 2,7 miljoner ton råolja.

ÖEF har sedan fått i uppdrag att inköpa 450 000 m³ olja från Iran för ca 700 milj. kr. Man måste fråga sig varför just överstyrelsen för ekonomiskt försvar getts det uppdraget. Vad var huvudskälet till att regeringen ålade ÖEF att köpa onödig och svårsåld Iran-olja?

Då ÖEF:s uppgift är att svara för beredskapslagren och omsättningen av dem förefaller den tilldelade uppgiften litet egendomlig. Om inte beredskapskäl har varit avgörande är det svårt att förstå varför ÖEF:s administration och resurser skall belastas med oljeaffärer som inte har med verkets huvuduppgift att göra. Om allmänna energipolitiska mål har avgjort affären borde den ha handlagts av myndigheter som regelmässigt har sådana uppgifter. Åter, om det är handelspolitiska skäl som varit avgörande – vilket möjligen kan tolkas in i svaret på frågorna – framstår det ändå som underligt att ge detta uppdrag till ÖEF.

De frågor som ställts till Birgitta Dahl kvarstår: Kan det vara en uppgift för ÖEF att köpa in olja som vi inte behöver för att sälja den vidare? Är det vettigt att belasta ÖEF:s administration och resurser med detta?

Till sist beträffande kostnaderna: Om det blir en förlust sägs det att ÖEF inte skall ersättas för den. Då måste man naturligtvis fråga: Vem skall då ta den eventuella förlusten?

Anf. 78 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Jag vill först konstatera att vi har gjort samma bedömning som tidigare regeringar vid olika tillfällen sedan 1977, nämligen att den olja som vi köper in av beredskapspolitiska skäl kan utnyttjas i sådana här affärer. Så har också skett, och jag vill framhålla att den överväldigande delen av den olja som köpts in under de borgerliga regeringarna har köpts från just Iran. Vi har alltså inte gjort olika bedömningar beträffande lämpligheten av den här typen av affärer.

Om vi skall tala om snabba beslut kan jag säga att det kom fram, när jag gick igenom handlingarna, att det från den 20 september 1982, då ÖEF kom in med en begäran om medel för en mycket stor affär med Iran, dröjde bara tre dagar, eller till den 23 september, innan regeringen beviljade de medlen.

Jag tror att mycket av missförstånden beror på ett felaktigt tidsperspektiv och felaktiga sakuppgifter, som också finns i t. ex. Per-Richard Moléns fråga.

Riksdagen beslutade på våren 1983 om att anslå medel för inköp av 600 000 m³ olja. I regleringsbrev i juni samma år effektuerade regeringen det beslutet och uppdrog åt ÖEF att genomföra dessa köp. I beslut den 22 juli 1983 uppdrog ÖEF åt SP att uppköpa denna volym från Iran. Det var också så att man i det riksdagsbeslut som fattades på våren 1984 räknade med den här volymen. I de 3,9 milj. m³ som angavs i riksdagsbeslutet ingår alltså dessa 600 000 m³ under 1983/84, däribland de volymer som vi nu diskuterar.

Vad vi har gjort i förhållande till ÖEF är vad regeringen gör varje vecka i förhållande till myndigheter, nämligen att svara ja eller nej på framställningar från dem – märkvärdigare är det inte.

Anf. 79 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Det är bra att det inte är så märkvärdigt att svara på myndigheternas frågor. Birgitta Dahl kan då säga till ÖEF att det inte finns behov av att köpa oljan. ÖEF har ju enträget bett att få slippa köpa oljan, som inte behövs utan som tvärtom förorsakar en mängd kostnader. Beskedet kanske kan lämnas under denna debatt – jag accepterar att det ges ÖEF under hand – att man inte behöver oroas sig.

Om detta besked inte ges kvarstår frågan: Hur skall avtalet tolkas? Vad är viktigast, att Sverige köper oljan eller att köpet sker på affärsmässiga villkor? Om man i kontakterna med Iran inte når fram till affärsmässiga villkor, vad händer då? Kan man låta bli att köpa oljan, eller tar avtalsvillkoren om att köp skall ske över? Dessa frågor måste få svar.

Om det sker ett köp av olja uppkommer det förluster på ett eller annat sätt, endera genom att priset är ofördelaktigt i förhållande till andra inköpskällor eller därför att den onödiga, för stora lagringen förorsakar kostnader. Hur tänker regeringen täcka dessa kostnader?

Slutligen de handelspolitiska skälen: Om det är så att Sverige gör motköp av produkter som vi inte behöver, vilka länder kan då komma att stå i kö för att få samma villkor i handelsutbytet med Sverige? Inser inte regeringen att man går in på ganska farliga vägar om några länder skulle hänvisa till detta?

Jag väntade mig att Birgitta Dahl skulle hänvisa till prejudikatet från

Nr 20

Måndagen den
5 november 1984

---

*Om viss
upphandling av
olja i Iran*

*Om viss
upphandling av
olja i Iran*

borgerliga regeringar. Den avgörande skillnaden mellan då och nu, Birgitta Dahl, är att då behövdes oljan. Nu behövs inte denna olja, och ändå tvingar ni på ÖEF detta köp.

Anf. 80 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Det är precis så som Ingemar Eliasson sade, fru energiminister, att när de borgerliga regeringarna köpte olja från Iran hade vi behov av olja. Eftersom vi har för mycket olja nu skulle vi behöva sälja i stället för att köpa olja.

Energiministern säger att det finns pengar inom ramen för de 600 000 m³ som vi skulle köpa budgetåret 1983/84. Innebär det att vi har köpt 200 000 m³ och har 400 000 m³ kvar att köpa för det budgetåret samt ytterligare 400 000 m³ för innevarande budgetår 1984/85, enligt det beslut som riksdagen har fattat? I så fall stämmer ekvationen, i annat fall inte.

Den 22 juli uppdrog ÖEF åt SP att köpa denna olja, säger energiministern. Hur kommer det sig då att ÖEF nu inte vill köpa oljan? Uppdrog ÖEF åt SP att köpa oljan och gick ÖEF sedan till regeringen och begärde att få låta bli att köpa? Hur stämmer den ekvationen? Jag tycker inte att det verkar stämma särskilt bra.

Det har här framkommit att det inte finns några beredskapspolitiska skäl för detta köp, inte några prismässiga skäl och inte heller några miljömässiga skäl. Det finns enligt energiministern handelspolitiska skäl. Finns det något land som vi kan sälja oljan vidare till, där vi har underskott i handelsbalansen? Man kan också ställa frågan vilka politiska avvägningar som har gjorts i detta sammanhang – något som energiministern inte har berört.

Anf. 81 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Nu står jag här i alla fall, vilket inte var meningen. Men energiministern använde en formulering som jag skulle vilja få klarlagd, nämligen att ÖEF uppdrog åt SP att köpa oljan. Kan jag få veta vad det betyder? Måste SP ta emot dessa uppdrag från ÖEF? Vilket samarbetsavtal styr denna verksamhet?

I den oljeproposition som energiministern har på sitt bord talas det upprepade gånger, och empatiskt, om att verksamheten i SP skall drivas på affärsmässiga grunder. Menar då energiministern att uppdragstagandet för ÖEF sker på affärsmässiga grunder? Kan jag få veta det?

Anf. 82 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag delar Ingemar Eliassons uppfattning att situationen i dag är en helt annan än 1976 och 1977. I Dagens Industri för i dag kan vi läsa att finansdepartementet gärna vill att ÖEF skall sälja ut ännu mer av den råolja som finns tvångslagrad i de svenska berggrummen. Samtidigt vill regeringen att köpet av olja från Iran skall verkställas. Hur kan detta gå ihop? Man kan fråga sig: Vem är det egentligen som bestämmer? Vad är det som styr regeringens oljelagringspolitik? Är det behov av förbättrade statsfinansieringar på oljebolagens bekostnad, är det hänsynen till goda relationer med länder som

inte respekterar de mest elementära reglerna för mänskliga rättigheter, är det de gjorda utfästelserna till IEA eller för att trygga Sveriges behov av olja? Alla de här frågorna, inte bara de jag själv har ställt och inte fått svar på, utan även de som ställs i Dagens Industri, liksom Birgitta Dahls löfte i propositionen att under hösten 1985 fastställa storleken på statens råoljelager, vilket vi ännu inte har sett något av, borde innebära att vi kanske skulle ha litet mer is i magen och börja ifrågasätta oljeköpet från Iran. Regeringens överblick över behoven står inte i överensstämmelse med ÖEF:s uppfattning. Det måste trots allt vara utgångspunkten för en riktig oljelagringspolitik även för den här regeringen.

Anf. 83 TORE CLAESON (vpk):

Fru talman! Tillåt mig säga att jag inte tror att vi blev så mycket klokare av Birgitta Dahls andra inlägg, då det gällde att få besked om olika frågeställningar.

Det tycks vara klart att det varit handelspolitiska skäl som fått avgöra affären. Då inställer sig naturligtvis frågan om det är hänsynen till att SKF, Bofors, Volvo och Saab-Scania skall få fortsätta att sälja sina produkter i Iran som har varit med i bilden och kanske varit det avgörande skälet. Det har onckligen sitt intresse att få besked på den punkten.

Det är naturligtvis inte ointressant att också få närmare besked om ÖEF – som enligt uppgift inte vill ha med den aktuella affären att göra – ändå skall ta eventuella förluster vid en försäljning av den här oljan som vi inte behöver, som vi enligt beslut och ställningstaganden inte skall ha och följaktligen inte borde ha plats för. Detta kan inte vara förenligt med de uppgifter som ÖEF skall ha. ÖEF skall svara för beredskapslagren och omsättningen av dem. Det kan inte vara så, att ÖEF också skall upphandla och ta emot olja som vi inte behöver för att sedan försöka sälja den vidare. Jag tycker alltså att det behövs ytterligare några klarlägganden från energiministerns sida med anledning av de frågor som vi har ställt.

Anf. 84 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Än en gång: Till grund för de här besluten låg de bedömningar om beredskapsbehov som gjordes när besluten fattades. Därtill gjordes samma handelspolitiska bedömningar som andra regeringar har gjort. I juli 1983 uppdrog ÖEF åt SP enligt ett helt affärsmässigt avtal som finns dem emellan sedan 1980 att genomföra detta köp på strikt kommersiella villkor. Det åtog sig SP. Senare återkom ÖEF:s generaldirektör och undrade om man kunde avstå från köpet. Om så inte vore fallet ville han ha ett uttryckligt regeringsbeslut på att det borde genomföras. Det fick han på sin begäran.

Det finns inget avtal med Iran. Däremot finns ett uttryckligt uppdrag åt ÖEF att genomföra såväl köp som försäljningar på affärsmässiga villkor på ett sådant sätt att man tar väl vara på Sveriges finanser.

Måndagen den
5 november 1984

---

*Om viss
upphandling av
olja i Iran*

Anf. 85 INGEMAR ELIASSON (fp):

Fru talman! Det här med samma handelspolitiska villkor skall nog Birgitta Dahl fundera på en gång till. Vad som hjälpt tidigare vid sådana motköp är att oljan har behövts, att några risker för förluster, för stor lagring eller för återköp till förlustpriser inte har varit för handen. Nu finns risk att vi ådrar oss förluster för att åstadkomma export till Iran. Denna del av överenskommelsen är ett farligt prejudikat, menar jag.

Den andra frågan gäller vad som är övergripande i det avtal eller löfte eller vad det nu är som föreligger när det gäller Iran. Är det att vi skall köpa eller är det att vi bara köper om de affärsmässiga villkoren är de rätta? I det senare fallet kan man ju låta bli att köpa eller se till att det inte uppkommer några förluster, och då är det inte längre något att bråka om. Men först när statsrådet kan ge den garantin kan vi känna oss riktigt nöjda.

Anf. 86 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Birgitta Dahl upprepar att ÖEF i juni 1983 gav SP i uppdrag att köpa den här oljan, men säger att man sedan kom tillbaka och frågade om det inte var möjligt att avstå i alla fall. Min fråga är då: Varför hade man kommit på andra tankar? Var det därför att man köpt så mycket olja från annat håll att man inte behövde den. Ja, vi vet ju nu att man inte behövde den, men hade man köpt så mycket olja från annat håll så att man kom över de 600 000 m³? Vad var annars orsaken?

Regeringen vill inte ta ansvaret för sitt ställningstagande att vi skall köpa från Iran när man säger att man inte tänker täcka några förluster. Det får i så fall ÖEF tydligen självt göra. Vad kommer det att innebära? Jo, det kommer naturligtvis att innebära att man får mindre pengar till andra utgifter och därmed sämre beredskap på dessa områden. Det rör sig här om ca 100 milj. kr.

Anf. 87 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! När beslutet fattades förelåg precis samma situation när det gäller bedömningen av behovet som när tidigare regeringar fattade sina beslut. Det är först därefter som vi har fattat nya beslut. Även de besluten utgår ifrån att uppköpsprogrammet för 1983/84 skall fullföljas. Det är inte så, att ramen för 1983/84 kommer att överskridas. Den är långt ifrån ianspråktagen.

Förutsättningarna för köpen är, liksom tidigare, att de skall genomföras på kommersiella villkor. Självfallet är det den enda förutsättningen för att ett köp skall fullföljas – det vill jag i klarhetens namn säga, om det skall behövas. Så har det varit hela tiden.

Jag vill också säga att det förekommit köp tidigare som har medfört förluster – i och för sig på grund av omständigheter som inte alltid har varit så lätta att förutse, men så har skett.

Den av ÖEF klart deklarerade uppgiften för SP, och för ÖEF av

regeringen, är att genomföra transaktionen på kommersiella grunder och inga andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 20

Måndagen den
5 november 1984

Om energipolitiken

17 § Svar på interpellation 1984/85:39 om energipolitiken

Anf. 88 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Fru talman! Nic Grönvall har med utgångspunkt i bl. a. mitt tal vid Byggnadsarbetareförbundets kongress i augusti 1984 på nytt tagit upp frågan om folkomröstningen om kärnkraft och besluten med anledning av denna. Han diskuterar också användningen av el under den tid kärnkraften skall användas och har avslutningsvis ställt ett antal frågor till mig.

Det som jag sade om kärnkraften vid Byggnadsarbetarekongressen skall ses som ett klarläggande av att regeringen är fast besluten att fullfölja kärnkraftsavvecklingen enligt riksdagens beslut. Jag vill alltså tydligt markera att vi för vår del är beredda att uppfylla de löften som samtliga partier gav inför folkomröstningen om att dess resultat skulle respekteras. Nic Grönvalls parti motarbetar konsekvent dessa beslut. Folkpartiet har i flera sammanhang på senare tid förklarat sig berett att ompröva besluten och därvid pekat på möjligheterna att anordna en ny folkomröstning i frågan.

I mitt tal inför kongressen slog jag vidare fast att den billiga el, som vi har god tillgång till, så effektivt som möjligt skall användas för att ersätta importerad olja men att detta inte får ske i sådana former att vi låser oss i ett långsiktigt elberoende för uppvärmningen. Samtidigt som vi på bästa sätt skall utnyttja tillgången på billig el under det närmaste decenniet skall vi verka för att en betydande del av den uppvärmning som el svarar för successivt förs över på inhemska bränslen som torv och skogsbränsle, främst inom ramen för fjärrvärmeförsörjningen. Samtidigt fortsätter våra strävanden att hushålla med energi. Jämfört med dagens nettoförbrukning av energi för uppvärmning om ca 100 TWh/år, förutses en minskning till 80–85 TWh kring sekelskiftet.

Därmed har jag svarat på frågorna 4–7 i Nic Grönvalls interpellation.

Nic Grönvall frågar om jag anser att användningen av inhemska bränslen liksom användningen av fjärrvärme såsom distributionsform skulle ha ökat på det sätt som skett om ej statliga subventioner lämnats. Svaret är nej!

Som svar på frågan om energisystem skall etableras för att bota arbetslöshet vill jag framhålla att skapande av arbetstillfällen ofta är en god bieffekt av investeringar på energiområdet. Investeringarna görs för att tillgodose behov i energisystemet. Men självfallet är det mycket värdefullt om detta kan ske så att vi samtidigt kan tillgodose andra samhällsliga intressen, t. ex. att främja sysselsättning, industriell utveckling och export. På detta sätt spelar energinvesteringarna en framträdande roll i regeringens ekonomisk-politiska åtgärder.

Nic Grönvall frågar mig vidare på vilket sätt jag anser att den socialdemo-

Om energipolitiken

kratiska regeringen "drivit fram en revolutionerande utveckling när det gäller miljövänlig teknik för förbränning och rening av olika bränslen". Jag hävdar bestämt att regeringens politik inom detta område verkar som en motor för utvecklingen genom att den ekonomiskt och på annat sätt stimulerar åtgärder för att utveckla ny teknik. De hårda utsläppskrav vid eldning med kol och torv som vi infört verkar också pådrivande.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen sedan regeringsskiftet för en aktiv och offensiv energipolitik som lett till en snabb omställning av energiförsörjningen från olja till inhemska bränslen och el samt till hushållning. Genom beslutsamma åtgärder har den tidigare planerade kolanvändningen halverats. Sammantaget har denna omställning medfört att utsläppen av luftföroreningar minskat. Denna politik fortsätter.

Anf. 89 NIC GRÖNVALL (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret på mina frågor.

Jag kanske skall disponera detta mitt inlägg så, att jag först hastigt går igenom energiministerns svar och därefter anlägger mina egna synpunkter på svaret.

Jag vill gärna konstatera att interpellationen inte avser folkomröstningen om kärnkraft. Jag vill också gärna konstatera att moderata samlingspartiet inte alls har som huvudmålsättning att motarbeta folkomröstningens resultat eller beslut. Birgitta Dahl och jag har tidigare här i kammaren varit överens om att det inte är folkomröstningen som är av betydelse, utan det är de efterkommande riksdagsbesluten. Jag skall också be att få säga till energiministern, att när energiministern hävdar att hon svarat på frågorna 4-7 med de inlägg som görs i svaret är detta inte sant. I dessa frågor har jag efterlyst konkreta svar på vad energiministern avsett i ett tal, nämligen exempelvis vilken ny värmeteknik, vilka inhemska bränslen som skulle kunna åstadkomma de betydande besparingar inom värmeförsörjningen genom el som energiministern antydde i det talet.

Slutligen kanske jag också i samband med genomgången av svaret får säga att jag faktiskt hade frågat om vilka former av revolutionerande utveckling som den socialdemokratiska regeringen drivit fram. Jag får nu till svar att det är den nya regeringens politik inom energiområdet som har verkat som en motor för utvecklingen osv. Jag får alltså inte ett enda exempel, och det är inte så svårt att förstå. Energisystem, och det vet energiministern lika väl som jag, är nämligen system som det tar många år att utveckla. Sannerligen, Birgitta Dahl, svensk industris enastående framgångar inom energiområdet har intet att göra med den socialdemokratiska politiken.

Jag skulle därefter utifrån egna synpunkter något vilja kommentera det som svaret innehåller, och då kanske gärna först lägga fast att vi moderater anser att varje generation svenskar har rätt att fatta sina egna politiska beslut. Vi anser också att dessa politiska beslut skall vila på de förutsättningar som gäller då besluten skall fattas – inte på de förutsättningar som kan ha gällt 20 eller 30 år tidigare. Det här är synbarligen enkla självklarheter, och jag kan glädjande nog konstatera att jag delar denna syn på politiska beslut med

Kjell-Olof Feldt. Han sade ju då han intervjuades om löntagarfonderna och deras framtida utveckling, att han inte kan ställa några som helst löften som binder de generationer som kommer efter oss. Kanske skulle det vara på sin plats att fråga energiministern om energiministern har samma uppfattning som kollegan Kjell-Olof Feldt på den här punkten. Är framtidens svenska väljargenerationer enligt energiministerns uppfattning bundna av de mycket olyckliga riksdagsbeslut som fattades i början av 1980-talet? Är vi inte tvärtom skyldiga att föra en politik i bl. a. energifrågor som inte binder framtidens väljare, utan som i stället bevarar deras handlingsfrihet så länge som möjligt?

I det tal som utgör utgångspunkten för de frågor som jag ställt i interpellationen lägger energiministern fast en del huvudsynpunkter på regeringens energipolitik. Vid en snabb summering – energiministern kan kanske senare bekräfta att den är riktig, jag har i alla fall gjort den i avsikten att den skall vara riktig – kan man säga att energiministern menar att den energipolitik som behövs är en energipolitik som ger säker, billig och trygg energiförsörjning, det är en energipolitik som skapar ekonomisk och industriell utveckling, det är en energipolitik som ger ökad konkurrenskraft åt industrin och näringslivet och som kan göra Sverige starkt igen. Vår välfärd är beroende av en framgångsrik energipolitik som skapar sysselsättning. Vidare skall vi genom en framgångsrik energipolitik också kunna sänka oljeförbrukningen och därmed stärka vår bytesbalans.

På alla dessa punkter är vi ense. Jag saknar egentligen endast ett hänsynstagande, nämligen det till konsumentens intressen, men det är kanske naturligt för den socialdemokratiska regeringen att visa ett mindre intresse för konsumenten.

I Sverige har vi ett huvudproblem i dag, i varje fall som jag ser det, och det är den stora arbetslösheten. Alla goda krafter i det här landet måste förena sig för att bekämpa den. Man kan säga, och somliga har sagt det, att industrin, för att vi skall kunna komma tillbaka till en anständig grad av sysselsättning, borde tillhandahålla ytterligare 200 000 industriarbeten. För det krävs två förutsättningar: hög lönsamhet, som ger investeringar, och en energikostym som är tillräckligt stor för att garantera tillväxt. Det är nämligen tillväxt av industriproduktionen som krävs. Vi kan inte sikta till att återgå till gamla nivåer. Sedan 1966 har sysselsättningen i antalet mantimmar sjunkit med en tredjedel. Om vi kunde komma tillbaka till samma antal mantimmar som då, skulle vi kunna sysselsätta ytterligare 500 000 man. Vi kan alltså med utomordentlig bestämdhet säga, att skall vi kunna lösa arbetslöshetsproblemet utanför den offentliga sektorn med riktiga jobb, måste energin vara tillräckligt stor för att medge att vår industri får en ordentlig tillväxt.

Men vad innehåller då socialdemokratisk politik i fråga om möjligheten för industrin att nå tillväxt? Den innehåller ett avbrytande om ungefär ett decennium av utnyttjandet av elektrisk energi för uppvärmningsändamål. Vi skall ta bort 25–30 TWh för uppvärmningsändamål, och de skall ersättas med andra värmekällor – det skall bli hushållning, ny teknik, inhemska bränslen,

har energiministern sagt. Men vi skall naturligtvis inte disponera den här friställda elen för industrins behov, utan den skall – enligt den planering som nu pågår – avvecklas, med början i slutet av 1990-talet. Den industri som således har uttalat att man behöver en väsentlig ökning av elektrisk energi står inför en socialdemokratisk politik där man talar om en väsentlig minskning av tillgången på elektrisk energi – en politik som alltså går stick i stäv mot de krav som vi har ställt och som vi alla är överens om, nämligen att man skall ge industrin möjligheter till tillväxt.

För att industrin skall ta de risker som är förenade med ytterligare investeringar krävs lönsamhet och fasta spelregler. Vad gör nu den socialdemokratiska regeringen i det avseendet på energiområdet? Jo, först talar man – och energiministern har varit duktig på den punkten – om att vi skall använda el. Vi har gott om el, och vi skall använda billig el. När folk ställer in sig på det, så slår man till och höjer skatten på el. De förutsättningar som enskilda och industrier har utgått från vid sina investeringsbeslut ändras plötsligt. Det kan finnas skäl att ta några exempel på det.

En medelstor villa skulle vid övergång till el kunna göra en besparing på 1 000–1 500 kr. per år. Den här skatthöjningen tar 800 av dem. Det kan bli så litet som 200 kr. kvar. Tror energiministern verkligen att den av energiministern så eftertraktade övergången till eluppvärmning kan åstadkommas om man på det här sättet själv tar bort förutsättningarna för den åtgärden?

Sist men inte minst: Om vi antar – och det finns beräkningar om detta – att 12 TWh värme av olja skulle ersättas av el, och om vi vidare antar att halva det utrymmet nu försvinner därför att de människor som skulle ha gjort denna övergång tappar sitt investeringsintresse, så skulle det betyda att 6 TWh elersättning försvinner. Och det innebär, efter ett värde av 2 400 kr. per kubikmeter olja, att vi genom denna skatthöjning försämrar bytesbalansen med 1,5 miljarder.

Man frågar sig nu: Hur kan energiministern hävda att den socialdemokratiska regeringen bedriver en aktiv och offensiv energipolitik, när energiministern i de två kanske mest centrala avseendena redovisar åtgärder som går stick i stäv mot de mest centrala kraven på energipolitiken?

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1984/85:46 till justitieutskottet

19 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1984/85:2

Lagutskottets betänkande 1984/85:2

Socialutskottets betänkande 1984/85:3

Kulturutskottets betänkanden 1984/85:1, 3 och 4

Jordbruksutskottets betänkanden 1984/85:1–6

Näringsutskottets betänkande 1984/85:1
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1984/85:1 och 2

20 § Kammaren åtskildes kl. 22.00.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 20

Måndagen den
5 november 1984
